

(בענין מי שנקרא בלידה בב' שמות ומשתמש בא' מהם נתבאר לעיל קמ"א דהמזל נקבע לפי שניהם.)

רלוז) ש: למשל בתמוז שמזל סרטן עולה שעה לפני הנץ, איך משתייך סרטן לחדש.

ת: יש ענין כללי של סרטן השייך לחדש, ולכן הסרטנים מתרבים בחדש זה.

רלח) ש: המחזור החדשי של המזלות מתחיל מהמזל הכללי של החדש. או מהמזל הכללי של תחילת התקופה.

ת: מהמזל הכללי של אותו חדרש, ודלא כמפרש דברייתא דשמואל שפי' שם כצד ב'.

רלט) ש: בחדשי יסוד הרוח כברייתא דשמואל איתא דשבתי שולט בלילה וכוכב ביום, ובברייתא דמזלות להיפך, וכן הוא בסודי-רזיא להרוקח דשבתי ביום וכוכב בלילה. מה הגי' העיקרית.

ת: גי' הב' — דשבתי ביום וכוכב בלילה.

רמ) ש: כ' בפתחי-שערים דבחטא אדה"ר נמשכה ערלה על היסוד דז"א ואין הכו"מ משפיעים בגלוי, האם עכ"פ לרע כן משפיעים (דהערלה לא מפריעה לזה) וכן האם הארמ"ע שלהם נשארו בגלוי דאינם בדרך השפעה, אלא תכונה טבעית.

ת: נכוז ונכוז

רלד) ש: עוד איתא התם דבכל תקופה יש מחזור של ז' הכוכבים, ממתי מתחיל המחזור — מהתקופה דשמואל, או תקופה דרב אדא, או התקופה האסטרונומית.

ת: מהתקופה דשמואל. (עכ"פ לגבי ישראל שהנהגתם לפי פסקי התוה"ק.) ותמיד הסדר שצ"ם חנכ"ל.

רלה) ש: עוד איתא התם בענין המחזור דשצ"ם חנכ"ל דכל ז' שעות, דהכוכב של תחילת הלילה משפיע על כל הלילה, ושל תחילת היום משפיע על כל היום, ואמר שם סימן לתחילת הימים ולתחילת הלילות, האם הוא דוקא לניסן ותשרי, או שייך סימן זה לכל השנה. (ונפ"מ גם לכתיבת קמיעות כמ"ש בשרשי השמות לרמ"ז.)

ת: דוקא לניסן ותשרי, דכל יום נקבע לפי השקיעה והנץ שלו.

רלו) ש: איתא ברס"ג בסוף פי' לסי"צ ב' לשונות אם להגיע לכוכב שמשפיע עליו יחלק שמו לז' ז' או לי"ב י"ב ורק בסוף מה שנשאר יחלק לז', איזה הנכון.

ת: שניהם נכונים, כי גם החדשים מתחלקים לפי סדר שצ"ם חנכ"ל. (ויבאר הכל לקמן במאמר מזל האדם.) וזה נוהג גם במחזור המזלות היומי, דכל מה שיש במזל החדשי, יש גם במחזור היומי.

מזל האדם

מזל האדם

(א) נתבאר בחלק ז' במאמר חינוך הילדים) כיצד לחשב הכוכב ששלט בשעה שנולד האדם לפי המחזור של שצ"ס חנכ"ל החוזר ובא כל ז' שעות, ולפי המזל ששלט באותו החדש (מתוך מחזור השנתי של המזלות).

אבל כאשר לומדים הסוגיא במקורותיה (ברייתא המזלות, ברייתא דשמואל הקטן, פרקי דר"א פ"ו—פ"ז, ספר יצירה ומפרשיו) רואים שהענין מורכב הרבה יותר, דיש כמה וכמה מחזורים הן של י"ב המזלות והן של ז' כוכבי הלכת.

דהנה כמו שיש מחזור יומי של ז' הכוכבים, יש גם מחזור יומי של המזלות, דגלגל המזלות סובב סיבוב א' כל יום (והסיבוב שלו כמבעת סביב קו המשווה, אלא שהיא קצת באלכסון — כ"ג מעלות לכל צד, מצפון מערב לדרום מזרח, ע"י רמב"ם פ"ט מקידוש החדש דמזל מלה עד סוף בתולה נוטה לצפון, ומתחילת מאזנים עד סוף דגים נוטה לדרום וראש סרטן הצפוני ביותר, וראש גדי הדרומי ביותר). נמצא כל ב' שעות בקירוב מתחלף מזל (וכמ"ש רש"י ר"ה יא: והתחלה מהבקר, וע"ל אות ה'). והיא הנקראת "שעה גדולה" (וכל יום נשאר ד' דקות עודף אחר גמר הסיבוב, ובחדש נשאר ב' שעות עודף, ולכן בחדש הבא יעלה המזל הבא ראשון). (ולקמן אות טז יבואר עפ"י האריו"ל דיש גם מחזור של י"ב מזלות ב"ב שעות רגילות).

ובכל חדש יש ב' מחזורים של י"ב מזלות — מחזור של חדש חמה (ל' יום) ומחזור של חדש לבנה, ומתחילים בכניסת ר"ח (וכמ"ש בבני-יששכר מאמרי קידוש-החדש א' ד' דזה הכח של ישראל, וע"ש מאמר ה' ב'). במחזור הלבנה מתחלף מזל כל ב' ימים ושליש, ובמחזור חמה — כל ב' ימים וחצי, נמצא בכל ר"ח משמשים גם המזל האחרון דחדש חמה הקודם, וגם המזל הא' דחדש זה, ואפי' כאשר ר"ח יום א' בלבד ונקרא א' לחדש, אעפ"כ משמש בו גם המזל האחרון דחדש קודם. (וז"ל פרקי דר"א פ"ו: ימות חדש החמה ל' יום י' שעות ומחצה, וכל מזל ומזל משרת את ימות חדש החמה ב' ימים ומחצה, ב' מזלות לה' ימים, השר המתחיל בר"ח חמה, הוא השר המשלים בסוף חדש חמה — הוא הפותח והוא הסוגר, ופי' הרד"ל דהא י"ב מזלות נגמרים אחר ל' יום בדיוק. נמצא י' שעות הנוספות שיך שוב למזל הפותח, ע"ש).

ומאידך בכ"ט לחדש — ער"ח — כבר לא שולט המזל האחרון דחדש לבנה, ואפשר דהוא משום שהלבנה מכוסה (וז"ל פרקי דר"א פ"ו: ימי חדש הלבנה כ"ט ימים ומחצה כו' וכל מזל ומזל משרת את ימות חדש הלבנה ב' ימים וח' שעות, ג' מזלות לו' ימים. השר המתחיל בר"ח הלבנה, הוא השר המשלים בסוף חדש הלבנה, ופי' הרד"ל דביום ומחצה הנשאר אחר כלות כ"ח הימים, משמש שוב השר המתחיל, ע"ש. נמצא דער"ח נחשב ג"כ כהתחלת החדש הבא).

והנה מחזור זה אינו מחזור טבעי כמו המחזור היומי והמחזור השנתי, אלא מחזור סגולי, לכן השינוי מחדש לחדש בא בב"א, דהיינו מיד כשמתחיל חדש חדש, מתחיל מחזור חדש שמתחיל מהמזל הכללי של אותו חדש, אף שהמזל הקודם עדיין לא שימש בסיום ב' ימים ושליש או ב' ימים ומחצה, משא"כ במחזור היומי, כל יום זו מעט, עד שבסוף החדש רק הסוף של מזל החדש עולה בבקר, וזמן קצר אחריו כבר עולה ראש המזל שאחריו ודרו"ה. אמנם קבלתי דלגבי ישראל גם מחזור זה אינו לגמרי טבעי, שהרי חצי מהחדשים חסרים,

והמחזור תמיד מתחיל בר"ח, אלא שמתחיל מהנץ בקו המשווה, ודו"ה. נמצא מזל החדש פותח גם את החדש, וגם בפרטות כל יום ויום מימי החדש. (ולקמן יתבאר דבקין שבא"י מתחיל היום מוקדם, יש השפעה מיוחדת למזל של הנץ, אף שאינו מזל החדש.)

ואיתא בברייתא דמזלות בזה"ל: וכל יגיעה זו למה כו' וליתן סימן לשני חייו של אדם כו' כיצד, בשעה שהולד יוצא לאויר העולם, מזל הצומח העולה מן המזרח, הוא בית חייו כו'. (ובפרקי דר"א פ"ז: כל המזלות משרתים למולד הלבנה ולתולדות בנ"א ועליהם העולם עומד, וכל מי שהוא חכם ומבין, הוא מבין מולד הלבנה ותולדות בנ"א. ועי' רד"ל מ"ח.)

ומבואר דהמזל העולה בשעת הלידה משפיע על כל החיים, לכן ראוי להכירו. ומוכח שם שאינו רק מזל השעה אלא יש להביא בחשבון גם המזל החדשי הכללי והפרטי וכמש"נ.

(ב) וז"ל פרקי דר"א (פ"ו) כל הכוכבים משרתים לז' כוכבים של שעות .. והם משרתים לז' ימי השבוע — יום א' — כוכב (כלילה) חמה (ביום), יום ב' צדק, לבנה, יום ג' — נגה, מאדים. יום ד' — שבתאי, כוכב. יום ה' — חמה, צדק. יום ו' — לבנה, נגה. יום ז' — מאדים, שבתאי. וכולם משרתים לז"ב מזלות שהן כנגד י"ב חדשים כו' כל המזלות משרתים את ימות החדש מחודש החמה כו' (וכמשנ"ל).

מבואר דעיקר השפעת הכוכבים נקבעת בתחילת הלילות והימים, דהכוכב העולה באופק בשקיעת החמה, משפיע על כל הלילה, והעולה בנץ החמה, משפיע על כל היום.

עוד מבואר דכל זה רק מפל ומשרת לז"ב המזלות, שהם עיקר המשפיעים, והשפעתם לא רק לפי גלגל היומי הנראה לעין, אלא גם לפי ימי החדש וכמש"נ, אף שאינו דבר הנראה במבט הגשמי.

והנה יש מפרשים שהבינו דחדש לבנה עכ"פ מתחיל מהמולד, אבל קבלתי דכל זה לפני שקדשו חדשים, א"נ לגבי ההשפעה על או"ה, אבל אצל ישראל שמקדשים החדש, מתחיל החדש מליל ר"ח גם לענין ההשפעה דמזלות, ואפי' בזה"ז שלא מקדשין עפ"י הראי'.

(ג) וי"ב המזלות מתחלקין לד' שלישיות (הנקראים טריגון בלשון הברייתא, והוא משולש בלשון יון וכמ"ש בגמ' לענין חיוב מזוזה — בית טריגון כו') כנגד ד' היסודות ארמ"ע, דהחדשים והמזלות מסודרים לפי סדר — אש עפר רוח מים, וחוזר חלילה, ראש נקראת זכר, והעפר — הנקבה שכנגדה, רוח — זכר, והמים — הנקבה שכנגדה. וז"ש הברייתא: י"ב מזלות עושין ד' טריגונים כו' מלה ארי' קשת .. אש, זכרים, והם טריגון מזרחי.

שור בתולה גדי שלשתן עפר, נקבות, והם טריגון דרומי.

סרטן עקרב דגים שלשתן מים, נקבות, והם טריגון צפוני.

תאומים מאזנים דלי שלשתן רוח, זכרים, והם טריגון מערבי. (ודוק דהזכרים כנגד מזרח ומערב — כיוון ההילוך, האורך, והנקבות כנגד צפון ודרום — ההתפשטות לרוחב, וד"ל.)

ואמר שם — חמה וצדק שניהם שותפין במריגון מזרחי (היינו שהשפעתם ניכרת יותר בנ' חרשי המזרח) הנולדים ביום בחמה (מושפעים מחמה) והנולדים בלילה בצדק.

נגה ולבנה שניהם שותפין במריגון דרומי, היום לנגה והלילה ללבנה.

שבתי וכוכב שניהם שותפין במריגון מערבי, היום לשבתי והלילה לכוכב (כן הג' בברייתא דמזלות, וכ"ה בסודי רויא)

נגה ומאדים שניהם שותפין במריגון צפוני, היום לנגה, והלילה למאדים. נמצא נגה חולקת ומשתתפת בב' מריגונין (וכשניהם ביום, כן הנוסחא העיקרית). (וע"ל אות י"ד)

נמצא דיש להביא בחשבון מזל הלידה גם את המריגון דאן, ואם הוא ביום או בלילה דנפ"מ איזה כוכב ממנה אז בכללות.

ד) עוד איתא בברייתא דשמואל הקטן (סופ"ג) ז' מושלים בתקופה — י"ג יום שעה א', ע"ז (חלקים) כו'

ומכאן דמלבד המחזור היומי של ז' הכוכבים יש גם מחזור תקופתי, דהיינו כל תקופה מתחילה עם שבתי י"ג יום כו'. נמצא דנוסף לכל החשבון הנ"ל, יש לחשב גם באיזה חלק של התקופה נמצא, דכמו שבכל חדש יש מזל המשפיע בכללות, כך לכל י"ג יום ושעה יש כוכב שמשפיע בכללות.

והנה גם בזה חלוקים ישראל מאו"ה, דיש ג' חשבונות לתחילת התקופה — תקופת שמואל שהוא החשבון הקבוע של צ"א יום וז' וחצי שעות כמבואר בגמ' (עירובין נז. ועוד) תקופת רב אדא שהיא יותר מדויקת ונמסרה רק ליודעי העתים, והתקופה האסטרונומית שמדויקת עוד יותר, וקבלנו בזה, שהגם שלאו"ה קובעת התקופה האסטרונומית, מ"מ לישראל קובעת התקופה דשמואל שנקבעה להלכה ע"י חז"ל, ופועלת משום זה על המציאות (עכ"פ לגבי בני ברית).

וכמו"כ גבי הילוך המזלות דמבואר בברייתא שאינם שוים, אלא מלה כ' יום (כ' מעלות), שור — כ"ח כו' וכך עולה עד מ' יום, וחזור ויורד עד כ', נמצא ל' יום הוא רק הממוצע, אעפ"כ משמש כל מזל ל' יום, כי החדש שקובעים פה למטה.

ובזה יונח לנו מש"כ הרמב"ם דהצורות שנתנו הקדמונים למזלות הי' לפי המרחק בין הכוכבים שהי' בזמנם, דנתקבלו צורות אלו, אבל במשך הדורות נשתנו המרחקים ונשתנו הצורות, והרי אעפ"כ חזינו דנשארו שמות י"ב המזלות ומשמעותם, והטעם כנ"ל — דבהשפעה הרוחנית אין גפ"מ איזה כוכב נראה בפועל כעת, אלא הכל הולך לפי תחילת הבריאה וכמשי"ת לקמן העומק בזה.

ה) והנה המחזור הטבעי של י"ב המזלות וז' הכוכבים הוא בשעות קבועות ולא משתנה מִהֶקֶץ לַחֶרֶף, דבבריאת העולם בתחילת ליל ד' התחילו המאורות לשמש ומאז יום ולילה לא ישבותו, ולכן סדר שצ"ם חנכ"ל מתחיל מליל ד', וכן סדר המזלות מתחיל מהלילה.

ומש"כ רש"י (ר"ה יא:) דהמזלות מתחילים ביום, דבניסן עולה מלה במזרח בתחילת היום (—בנין) ובאיר שור כו', הטעם ברור, דהא הבריאה התחילה בתחילת תקופת תשרי, והמזלות מתחילין במלה, נמצא ליל ד' שימשו מלה ושאר מזלות הקיץ (מש"ת סא"ב) ובנין החמה התחילו מאזנים וחבריו (מע"ק גר"ד).

ואולי יל"פ לפ"ז מחלקת ר"א ור' יהושע אם העולם נברא בתשרי או בניסן (ומבואר בקדמונים שנחלקו גם בתחילת הילוך המזלות), דהבריאה היתה בתקופת תשרי, אבל הסדר הפרטי של המזלות התחיל ממלה.

נמצא תמיד בתקופת תשרי הלילות מתחילים ממלה, ובתקופת ניסן הלילות מתחילים ממאזנים, ובתקופת תמוז הלילות מתחילים מגדי, ובתקופת טבת מתחילים מסרטן.

וצ"ב מדוע לא התחיל הש"י את גלגל המזלות ממאזנים, הא ה' אז פתיחת תקופת תשרי.

ונראה כמו שהאריך הלשם (הן בסוף שער שנת"א והן בספר הדע"ה ח"ב) בענין הצפון והדרום, שצפון הוא שמאל העולם ודרום ימין, וא"כ ה' צ"ל החום והאש בצפון (כמו שמול סרטן — תקופת תמוז, בצפון), וריבוי הגשמים בדרום (כמו שמול גדי בדרום), וחזונו להיפך, אלא מיזג הבוי"ת את הרוחות דקשה לעמוד בקיצוניות. וכן בענין המזלות, בכל תקופה, מתחיל הלילה מהמזל שבתקופה שכנגדה, כדי למזג התקופות. (וכן יבואר לקמן בענין הכוכבים, דהמשוכחים ביותר הם הממוזגים — צדק וכוכב.)

אמנם המחזור היומי הרוחני של המזלות הוא תלוי בנין ושקיעה דאותו יום, וכן הכוכב שמשפיע על כל הלילה או על כל היום, הוא דוקא זה שעולה בשקיעה או בנין.

אוצר החכמה ח"ח 1234567

(ו) עוד מבואר בברייתא דשמואל דלכל תקופה יש מחזור מזלות שמתחיל מהמזל של התקופה, (ויש שם הרכה ט"ס וקשה להבין החשבון, אבל עכ"פ דבר א' ברור קבלתי להוציא משם) דבתקופת ניסן יש מחזור של י"ב מזלות המתחיל ממלה (נמצא כל מזל משמש שבוע ועוד י"ד וחצי שעות) ובתקופת תמוז מתחיל המחזור התקופתי מסרטן, ובתשרי ממאזנים, ובטבת מגדי.

נמצא דכל תקופה (צ"א יום ורבע) מתחלקת גם לשצ"ם חנכ"ל (ושם תמיד הסדר קבוע) וגם לי"ב מזלות. ולקמן יבא מהרס"ג דמוכח מדבריו דשצ"ם חנכ"ל מלוים גם את החדשים בכללות, היינו שבתו את מלה, צדק את שור כו' ובהדרש השמיני (עקרב) שוב שבתו כו'.

ודע דאיתא ברבינו בחיי (פ' ויצא, גבי לידת ראובן, והובא גם בפ' מהר"ח על סי"צ) דיש גם סדר של שצ"ם חנכ"ל לאדם פרטי, כגון אשה מעוברת, כל חדש מההריון כנגד כוכב א', נמצא חדש ה' כנגד לבנה, לכן הנולד בו יתקיים, וחדש השמיני מתחיל שוב שבתו, הממונה על ההרס והחורבן בגשמיות, לכן הנולד בו נחשב נפל, ובהדרש הט' צדק, לכן הוא המשובח ללידה. (ויש גם לידה לי"ב חדש שהיא משובחת, דהיא כנגד נגה הממונה על זרע — פו"ר ודוק.)

וע"ע באבן-עזרא יתרו (סוף י' הדברות) דמזכור את יום השבת והלאה כנגד הכוכבים, שבת — שבתו — אין בו הצלחה בגשמיות (ולכו הלילה מתחיל במאדים והיום בשבתו ברוב שבתות השנה).

כיבוד הורים — צדק, לא תרצח — מאדים, לא תנאף — נגה, לא תגנב — חמה — שלטון. לא תענה — כוכב — דיבור. לא תחמד — לבנה (ויזכר לפי מה שיבואר לקמן).

(ז) מבואר ברש"י (ר"ה יא:) דהמזל המיוחד לאותו חדרש, מתחיל לעלות בר"ח במזרח בתחילת היום, ומיום ליום מקדים עוד ועוד, (דכל יום מתקדם המזל כד' דקות) עד שבסוף החדש מתחיל לעלות קרוב לשעתיים לפני תחילת היום, ובתחילת היום גומר לעלות, וכך למחרת — בר"ח של החדש הבא, מתחיל מיד לעלות המזל הבא.

ולפ"ז כשמחשבים שעת הלידה, יש להביא בחשבון גם כאיזה חלק של החדש נמצאים, דאז שעה יכולה להחשב בתחילת החדש למזל א' ובסוף החדש למזל ב'.

והנה הנץ החמה בתחילת תקופת תשרי וניסן (כמו שה' ביום תלית המאורות) הוא בדיוק בשעה שש לפי השעון האמתי, שהוא כעשרים דקות לפני שש לשעון א"י הנהוג (דהיום מכוונים השעון פה לפי אלכסנדר¹²³⁴⁵⁶⁷ — קהיר ושם הזמנים מתאחרים בעשרים ואחת דקות) ואז שפיר בר"ח מתחיל מזל טלה או מאזניים לעלות מיד בתחילת היום וכו', אבל בתקופת תמוז הנץ שעה קודם, נמצא מזל החדש עולה רק בשעה ב' של היום, ובשלמא בתקופת טבת, אף שמקדים מזל החדש לעלות לפני הנץ, מ"מ ברגע הנץ עדיין שולט הסוף של מזל החדש, לכן מתיחס אליו החדש, אבל בתמוז מאי איכא למימר, הא בתחילת היום עלה המזל של החדש הקודם. וצ"ל דאה"נ משום זה נתון החדש להשפעת המזל הקודם, אבל מ"מ גם להשפעת מזל החדש, שכן המחזור הרוחני היומי של המזלות שמתחלף כל שעה, מתחיל דוקא בנץ, (שכן תמוז למשל שיד במהותו למזל סרטן לכן בו עונת ההתרכות של הסרטנים.) גם יש לדעת דהגלגל נמדד לפי קו המשווה, ושם תמיד היום והלילה כמעט שוים, אלא שהנץ והשקיעה מקדימים ומאחרים מעט, נמצא גם בחדשים שהנץ מתאחר, מ"מ הוא בתוך חצי שעה, נמצא אף שבנץ ה' סוף המזל הקודם, מ"מ סמוך לנץ כבר מתחיל מזל החדש.

שוב נתבוננתי דהנה בלא"ה החשבון אינו מדויק לפי המזלות, דהנה התחדשות מזל לפי החשבון היא כל ל' יום, ומה נעשה בחדשים החסרים, ומה נעשה בשנה מעוברת שעד אד"ב ההפרש גדל והולך, ועכצ"ל כמש"ל אות ב' דההשפעה לפי ר"ח שקבעו ב"ד, ובפרט לפמש"ל מהרמב"ם דבלא"ה המזלות שינו צורתם, וממילא אין דוחק לומר שגם בתמוז המזל מתחיל בהנץ של אותו יום, והיינו בנץ דקו המשווה, ודוק.

(ח) במס' שבת (קנו.) מצאו בפנקסו של ריב"ל דמאורעות האדם נקבעים לפי יום הלידה, ומקשר שם לסדר הבריאה של ששת ימי בראשית, ור' חנינא אמר שלא מזל יום גורם, אלא מזל שעה גורם, וס"ל יש מזל לישראל, ור' יוחנן ורב ס"ל אין מזל לישראל, ופירש"י אין מזל — דאפשר לשנותו ע"י תפילה ומע"ט וכיו"ב.

ומשמע דלריב"ל ור' חנינא א"א לשנותו (רק בתוך המזל עצמו יכל לכיין דרכו, כגון מי שנוול במאדים, ילמד להיות מוהל או שוחט.) רק נחלקו אם עיקר המשפיע הוא מזל היום או מזל השעה.

ולפמש"נ באמת יש גם מזל יום וגם מזל שעה, דגם השעה הפרטית של שעת הלידה משפיעה, וגם השעה הא' של היום משפיעה על כל היום, וגם יש מזל כללי של כל יום

וכמשי"ת לקמן, והמחלוקת היא מה משפיע יותר, ועד כמה מגיעה ההשפעה, דהיינו האם אפשר לשנותה בדרך הטבע או לא. אבל עכ"פ גם לר' יוחנן ורב יש השפעה, ולכן ראוי לדעת אותה, כדי לידע איך לכוין הילד, ועל מה להתפלל. (ולקמן נבאר כמה דרכים בביאור המחלוקת.)

ומצאתי בפתחי-שערים (להגרי"א חבר ז"ל) (שער קיצור אבי"ע דף קעד.) דשרש הנפש — נוק' — לפי שעת הלידה ושליטת הכוכב שבה, ובה תלוי בחירתו והנהגתו ומאורעותיו, ושרש הרוח — דכורא — לפי היום שנולד בו והוא הנקרא מזל יום [נמי מ"ה הממקן את ז"ן] וז"ש ר' יוחנן ורב אין מזל לישראל, דמצד הרוח אין שליטה למזל, והרוח מתגברת מגיל י"ג, ומ"ש ר' חנינא דיש מזל לישראל, היינו מצד הנפש.

והנה איתא בפי' הרס"ג לספר יצירה בסופו דהרוצה לדעת מזל הלידה שלו, יחשב הגי' של שמו עם שם אמו, ויחלק ל"ב, והנותר הוא מזל, דאם ישאר א' עודף הוא מזל טלה וכו' ואם לא ישאר עודף היינו שבסוף יש י"ב, והוא מזל דגים. ונראה הביאור בזה, דכמשנ"ל (אות ו') מר' בחיי דיש מחזור כוכבים פרטי לאדם לפי מאורעותיו, כך בשמו יש מחזור של י"ב המזלות, והיכן שמסתיים הוא מזלו.

ועד"ז כתב שם לחשב הכוכב שנולד בו — שיחלק מספר שמו ושם אמו לז', והנותר בסוף הוא הכוכב. והביא שיטה נוספת, שיחלק ל"ב, ומה שנשאר בסוף יחלק לז', והביאור בשיטה זו, דגם במזל החדש שרמוז בשמו, יש כוכב כנגדו, ויש מחזור שצ"ם חנכ"ל גם בחדשי השנה, דלא גרע מחדשי הריון שיש להם מחזור משלהם וכמש"ג.

ושמעתי לפרש, דהמזל הטבעי של גלגל המזלות הוא כנגד הגוף והנפש הטבעית, והמזל העולה מחשבון שמו הוא כנגד הרוח.

ולפ"ז יל"פ אין מזל לישראל — אין עיקר ההשפעה מהמזל הטבעי של הגלגל, אלא מהמזל הרוחני העולה מחשבון שמם, והוא קרוב לפי' הפתחי-שערים הנ"ל.

ולפמש"ג דגם בגלגל המזלות עצמו יש מחזור טבעי ויש מחזור רוחני, נמצא דיש ג' מדרגות זו למעלה מזו — המזל הטבעי, המזל הסגולי, והמזל הרוחני, והם כנגד מזל שעה, מזל יום, ובחי' "אין מזל לישראל". ויתבאר עוד לקמן יותר בעומק.

ושמעתי דיש למעלה מזה, והוא הגשמה של האדם שמקבלת מהספי' העליונות, וכדי לחשב מאיזה ספי' נשמתו, יחבר מספר החדש שנולד בו — מניסן והלאה, עם מספר המזל שעלה בידו ע"י חשבון שמו ושם אמו, ושניהם ביחד מראים על הספירה שממנה נשמתו, (ואם שניהם יחד יותר משבע, העודף על ז' הוא המראה על הספי' שלו.)

(ט) בזו"ח (יתרו נג:—גד. בדפוס מונקאטש, ובדפוס ליוורנו הוא דף מ:) ביאר ז' הכוכבים כיצד הם כנגד ז' ספירות (וממילא גם ז' הימים) ומחלק בכל שעה בין תחילתה לאמצעה ולסופה.

וז"ל: ... מארי' דחסד (נותן שם סימניו ומסיים) דאתיליד ... ביומא קדמאה בשעתא קדמאה (היינו הנץ דאותו מקום באותו יום) דמזלי' טלה וחי' דילי' ארי' (היינו ארי' דמרכבה שהוא מצד החסד) ביומא קדמאה. כל י"ב מזלות וז' כוכביא אינון משועבדים לכוכבא דילי' ולמזלא דילי' ... אי אתיליד

בריש שעתא דיומא, יהא חכימא יתיר באורייתא, ויהא רישא דמארי מתיבתא, ואם אתיליד באמצעיתא דשעתא יהא כינוני באורייתא, ואם בסופא דשעתא יהא עני באורייתא — זנב לאריות דאינון ת"ח, והאי איהו במזל ראוב"ן דאיהו או"ר ב"ן מסטרא דחסד ...

דמלכות איהי סיהרא מסטרא דחסד — יפה כלבנה, ואיהי חמה מסטרא דגבורה, ואיהי כוכב מסטרא דת"ת הה"ד דרך כוכ"ב מיעקב, ואיהי נגה מסטרא דנצח, ואיהי מאדים מסטרא דהוד דאתארם בגבורה, ואיהי שבת מסטרא דיסוד, שבתאי דמסטרא טבא אתמר ב"י שב"ת, אבל מסט"א — שבתא"י ... אי שבת (חילול שבת) ...

[\[אוצר החכמה\]](#)

ומאן דאתיליד בשעתא קדמאה דיומא תנינא דאיהו דרגא דגב', יהא תקיף ביצרי', אם ישתדל באורייתא דבעל-פה, ומלכות איהו חמה טבא, תושבע"פ מסטרא דגב' ... חמה בישא איהי גיהנם דאתברי ביומא תנינא כו'

והאי איהי תקונא דחכמתא עלאה, אבל איסטגנינון (—האצטגנינים) לא גטלין כוכבא בסידרא דא, אלא כפום ממשלת דילהון באורח חושבנא. (דהיינו דלפי חכמי המולות המהזור הוא שצ"ס חנכ"ל ולא משנה היום, ולפיהם יוצא להיפך — דיום א' מתחיל בחמה, ויום ב' כלבנה, וסימנך — חל"ם כצנ"ש, ואם לפי הלילות — ליל א' כוכב, ליל ב' צדק, וסימנך — כצנ"ש חל"ם).

[\[מח"ס 1234567\]](#)

מאן דאתיליד ברישא דשעתא דשור (גכ' דיום ב') יהא עתיר בדהבא ובכל מיני סומק ... בפלגותא דשעתא קדמאה דיום ב' יהא כינוני בעותרא ... בסופא דשעתא הא איהו בזנבא דשור — יהא עני ... ויומין דכל חד מתפלגין לג' סטרין כגוונא דנר"ן — נשמתא ... איהי מרכבה בריש כל כוכב ומזל ... רוחא איהו מן מלאכיא, ואיהי מרכבה במציעות כל כוכב ומזל. ונפשא שותפי דבעיראן ועופין (—נה"כ) וכל אלין דתאווה דעלמא שפלה, ואיהי מרכבה בסופא דכל כוכב ומזל (א"ה לכ' לפ"ז יל"פ מ"ש לעיל דאם נולד בתחילת השעה דיום יה' ענין היום אצלו בהתגברות, דאין הכוונה בתחילת השעה מבחי' הזמן, אלא תחילה מבחי' הנשמה, ונולד באמצע השעה היינו שנולד מצד הרוח, ונולד בסוף השעה היינו נולד מצד הנפש. ושאלתי להרח"כ שליט"א והשיב דהכוונה כפשוטו דאם נולד בשעה שאחר הנץ החמה אז משפיע לפי תחילה אמצע וסוף, אלא שגם אם נולד בסוף, אם עלה למדרגת נשמה או רוח הוי כנולד בתחילה או באמצע).

ואם חזר בתשובתא, אע"ג דאיהו בזנב טלה או שור בכל מזל ומזל, קב"ה אוסיף ב' רוחא יתירא דמלאכין כו' זכה יתיר למהדר בתיוכתא במחשבת', קב"ה יהיב לי' נשמתא מכורסי' וסליק למהוי רישא בריש כל כוכב ומזל. ובג"כ אין מזל לישראל (שיכל לשנות מזלו כמ"ש רש"י בגמ' הני"ל בביאור דברי ר' יוחנן, וכן פה, ומבאר דיכל גם לקלקל, דאפי' נולד בתחילת שעה, אם קלקל מעשיו, מורידו הקב"ה לאמצע, ואם מקלקל יותר, מורידו לסוף, ואז יהי' תלוי במזל — המזל ישלט עליו, משא"כ כשהנשמה שולטת, אז המזל טפל לרובב עליו). עכת"ד.

מתבאר מדרברי הזה"ק דמזל יום הוא ענין פנימי יותר מהשצ"ס חנכ"ל ואינו תלוי רק בכוכב המשמש בתחילת היום, אלא בעיקר בענין השרשי של אותו יום, (אבל גם המזל דשעה משפיע), ולפ"ז י"ל דגם ריב"ל נתכוין לזה, אלא שריב"ל חילק הימים לפי פשט דמע"ב, והזה"ק מחלקם לפי שורשם למעלה. ומחלקת ריב"ל ור' חנינא מה משפיע יותר, ודעת הזה"ק

כריב"ל, אמנם אפשר להשוות גם דברי ר' חנינא עם הזה"ק ולפרש מזל שעה — השעה הראשונה ביום, ולפי הסדר הזה"ק ודו"ה. והנה במחלקת ר' חנינא ור' יוחנן אם יש מזל לישראל, לא נתבאר מה דעת ריב"ל, ולכ' ס"ל כר' חנינא, אבל לדברינו י"ל דאדרבה ס"ל כר' יוחנן ואין מזל היינו שלא המזל קובע אלא מהות היום קובע אצלנו ודוק.

(י) ונראה דזו גם שיטת ספר-יצירה שחילק ז' הכוכבים לפי ימים ולפי בג"ד כפר"ת בלי קשר לשעה א' שלהם. ולפי הנוסחא שלפנינו (שהיא נוסחת הראב"ד וסיעתו) כך הסדר: שבת — אות ב' — יום א' (ופי' הראב"ד אע"ג דשבת ממונה על החורבן, מ"מ יש בו גם כח החכמה, והטעם שממונה על החורבן, לפי שאינו חפץ בעניני הגוף רק בשכלים הפשוטים והשגת הש"י וכן הנבואי כו') צדק — אות ג' — יום ב' (ופי' הראב"ד — לו היושר ומע"ט והצלחה בעסקים ושלוה ובטחון כו' ולו מן האנשים הנכבדים ונשואי פנים וחוננים בבתיכנסיות והמתבודדים בעבודת ה' ויועצי המלכות כו'. ואנשי שם ובעלי תורת חסד) (ונראה שהוא כנגד מה שיום ב' יום קה"ת ומושב ב"ד).

מאדים — אות ד' — יום ג' (אומץ לב, שרי חיל, מלחמות) (ולא נתבאר מה הקשר ליום ג' רוקא) חמה — אות כ' — יום ד' (החן והכבוד והמלוכה) (ואפשר שהוא משום ממשלת החמה ביום ד'). נגה — אות פ' — יום ה' (כח ההולדה וההנאות הגשמיות והיופי הגשמי) (כנגד ישרצו המים ג') כוכב — אות ו' — יום ו' (מיני אומניות הכתיבה והדיבור וההסברה, הציור והרקמה, גם כח תחנונים ותפילה וש"ץ המתפלל בעד ישראל) (נראה שהוא נגד בריאת האדם ביום ו', גם כנגד ההכנות לשבת כמו כוכב שמשמש את החמה). לבנה — אות ת' — שבת (כח ההילוך והנסיעה וקיבוץ עם כי שם יתקבצו כל המראות העליונות, בקשת רצון העליונים, נתונה לשינויים כמו הלבנה) (י"ל דכנגד ההתקבצות בשבת והשבתה ממעשים — רק לקבל מה שהכין בימי החול).

הרי גם פה מבואר כשיטת ריב"ל דיש לכל יום ענינו המיוחד, אף שנקט בסדר אחר.

והרס"ג גרס בספר יצירה דסדר הימים משבת עד יום ו'. ולפיו הסדר: שבתאי — שבת, צדק — יום א', מאדים — יום ב', חמה — יום ג' (יעקב נמשל לחמה כידוע, גם נכפל בו כי טוב). נגה — יום ד' (כמו לזו"ה הנ"ל) כוכב — יום ה' (קה"ת ובתי דינין ותחילת ההכנות לשבת). לבנה — יום ו'.

והנה מש"כ דימי א' ב' ג' כנגד צדק מאדים חמה, אינו סותר למש"כ בזו"ח דהם כנגד לבנה חמה כוכב, דשניהם מודים דהם כנגד ג' האבות וכנגד חג"ת, אלא דהזו"ח נקט הציור החיצוני, דלובן מרמז לחסד, ואש החמה מרמז לגבורה, וכוכב לת"ת, ובספר-יצירה (לג"ה הרס"ג) נקט לפי המשמעות וההוראה של הכוכבים, דצדק מרמז לחסד, ומאדים לגבורה, וחמה לת"ת — לכבוד וגדולה.

ויום ה' כנגד ההוד שהוא ענף הגב', לכן סידרו בזה"ק כנגד מאדים, והרס"ג נקט מצד עבודת היום שהיא עבודה של בחי' כוכב ודוק.

ויום ו' לא נתפרש בזו"ח, אלא דאמר דשבת כנגד היסוד, וממילא יום ו' המכין לשבת, ונקרא ערב-שבת, נחשב כמו המקבל של שבת, וז"ש הרס"ג דהוא כנגד לבנה שענינה לקבל אור מאחרים.

(וראיתי מביאים נוסחאות שונות במקצת בשם זה"ק תרומה, ולא מצאתיו, ובשם ספר המפואר, ולא ראיתי, וגם הן יתפרשו עד"ז ואכמ"ל.)

והשתא דאתינן להכי, יל"פ עד"ז גם הסדר דחכמי המזלות שסידרו לפי תחילת הימים (ולקמן יתבאר דו שיטת פי' החכמוני על סי"צ) שהוא חל"ם כצנ"ש וד"ל.

(יא) ובוה"ק פ' תצא (רפא:) ברע"מ מצינו שיטה מחודשת בכל זה (ולפיו יתישבו הרכה סתירות דלעיל.) ^{אוצר החכמה} [1234567]

וז"ל: אתמר לאברהם לך לך .. ממולדתך ... בית מולד דילך, מאלין בתי סיהרא או בתי שבתאי או בתי מאדים (המקומות שעסקו אז בחכמת המזלות) עלייהו אתמר, אין מתחילין בב"ד — לא להתחיל עסק חדש ביום ב' ששולט בו מאדים, ולא ביום ד' שנכראה בו הלבנה) ומבאר דמאדים סומקא דחמה — דממאדים באה האדמימות לחמה (היינו חלק הדין שבחמה הוא ממה שמקבלת ממאדים, וזמ"ש בזו"ח הנ"ל דיום ב' כנגד חמה, היינו חלק המאדים שבחמה וכמשנ"ל.) וסיהרא כנגד יום ד' (בסוד המל' שבאה אחר ההג"ת) והחסרון שלה מורה על עניות ועל הפלוגית שכנגדה עומד שבתאי המורה על רעב וצמאון וליקוי המאורות (אפשר דרומז למה שלפי חכמי המזלות ליל ד' כנגד שבתאי, דהוא הראשון בלילה זה.)

וממשיך דכוכב שולט ביום ג' — דרך כוכב מיעקב (כזו"ח הנ"ל) וצדק שולט ביום ו' ובשבת, דהוא כנגד היסוד והמלכות, ולכן התורה אחוזה בין יום ששי לשבת (דנועדה להנתן ביום ו', והוסיף מרע"ה יום מדעתו וניתנה בשבת.)

עוד מבאר שם דמאדים ונגה כנגד אש אדומה ואש לבנה הנוטלין מפני חמה ופני לבנה — גצח והוד (משמע דמאדים רמז גם לנצח, ונגה להוד, לכן לגי' הראב"ד יום ה' נגד נגה. ויל"פ עוד דאחר שמאדים נגד יום ב', נגה נגד ימי ד' ה', דהוא כנגד הנ"ה יחד, וכמפורש בהמשך דנו"ה — אש נגה — כי כנישתא, לכן לזו"ח ולרס"ג הוא כנגד יום ד'. וזמ"ש בזו"ח דמאדים נגד יום ה', יל"פ דנגה שהוא לכן כנגד הנצח תולדת החסד, ומאדים שהוא אדום, כנגד ההוד תולדת הנב').

נמצא דלרע"מ יום ב' כנגד מאדים וחלק הדין שבחמה, יום ג' כנגד כוכב, יום ד' כנגד לבנה ושבתאי, (וחלק הטוב שבו יתכן שהוא כנגד נגה) יום ה' — נגה, יום ו' — צדק, שבת — צדק.

והיא שיטה מחודשת, דיש ימים שנתן להם כמה כוכבים יחד, ויש כוכבים המשמשים כמה ימים, ויום א' לא הזכיר כלל, ונראה שהוא חלק הטוב שכלבנה מצד הגוון, וחלק הטוב שבחמה מצד מהותו, עכ"פ מתבאר מפה כמ"ש בזו"ח הנ"ל, דמזל יום אינו תלוי בכוכב הנראה אז ברקיע, אלא הכוונה לבחינה הרוחנית של אותו יום, לכן אפשר לחלק כוכב א' לכמה בחי' ולכמה ימים, וכן להיפך. ובשפת המקובלים יעלה בידינו לפי הרע"מ, דימי א' ב' ג' כנגד חג"ת, ימי ד' ה' כנגד נו"ה באופן המתקוק, וכאשר חסר התיקון הם כנגד המלכות דלית לה מגרמה כלום, וימי ו' ז' כנגד חיבור יסוד ומל', והוא ממש כדברי הזו"ח רק בסגנון אחר.

(יב) ולהאריו"ל והגר"א יש גי' אחרת בספר-יצירה, ולפיהם י"ב מזלות כנגד י"ב אלכסונים, וז' כוכבים כנגד ז' קוי יושר, וזה סדרם: יום א' — לבנה (תמורת חכמה, אברהם, קו היושר מחכמה לחסד). יום ב' — מאדים (תמורת עושר, יצחק, קו היושר מבית לגב). יום ג' — חמה (תמורת בנים — זרע, יעקב, כתר — ת"ת). יום ד' — נגה (חיים, משה, חסד — נצח). יום ה' — כוכב (ממשלה, אהרן, גב' — הוד). יום ו' — שבתאי (שלום, יוסף, ת"ת — יסוד). שבת — צדק (חן, דוד, יסוד — מל'). וצ"ב מדוע שינו מסדר הזו"ח וגם מהגי' הישנה בספר יצירה. (אמנם הגר"א ציין לתק"ו ע' ע"ש בהגר"א דף קנ: מדוע שבתאי השחור כנגד בינה ויסוד וע"ש כל הסדר.)

ושמעתי מהגאון הרי"ג שליט"א לישב עפ"י דרוש שביה"ב (המבואר בחסדי-דוד אות צ"ט) [דלף שלזנה תמיד נסוד המל', סדר גמר השצירה הוא דמל' דלג' ירדה נסוד דצריאה, והגב' שהיתה נסוד, ולכן היא כנגד אות ג' דג"ד כפר"ת, נסוד היסוד הנוטה לגב', ולכן מאדים קרוב לארץ, דהיסוד מחקרצ למל'. אמנם מאדים תמיד נחשב גב', לכן בא אחר לזנה. וחמה נחשב כנגד אות ד' וספי' הנסוד שנסוף השצירה ירדה מבינה דצרי' לת"ת דצרי', ונגה כנגד אות כ' וספי' הנסוד שנסוף השצירה ירדה לנח נשאר על מקומו תמיד, וכן כוכב כנגד אות פ' וספי' ההוד שירדה להוד דצרי', ושבתאי כנגד אות ר' וספי' הגב' שירדה נסוף השצירה מחכ' דצרי' ליסוד דצרי', נמלא הגב' נסוף הגיעה ליסוד וזהו ששבתאי שהוא סמל הנמנום הגשמי והגב', עומד כנגד היסוד. ולדק כנגד אות ח' וספי' הדעת שירדה נסוף השצירה מהדעת דצרי' למל' דצרי', לכן אע"פ שלדק כנגד הדעת — שרש הו"ק — מ"מ כאן הוא כנגד המל'. ומה שלא עשו רמז גם לת"ת, כי הת"ת נשאר נסוד דצרי' ולא נרמז פה, לכן כוכב נרמז כאן להוד ולא לת"ת. ודו"ה.]

נמצא דלג' זו מדבר הסי"צ על המצב שלפני התיקון, ולכן קשה ללמוד ממנו הלכה למעשה עבורינו, אלא שבחלק מהימים מתאים המצב דאז למצב דהיום.

ויותר מזה שמעתי מהגרא"י שליט"א דהסי"צ עוסק במצב שלפני השבירה שלא הי' עדיין התפשטות בדרך ג' קוים, אלא זו תחת זו, ואז היתה החלוקה לג' אמות (אותיות אמ"ש — נגד שרש הגר"ן למעלה, א — אויר, רות, מ — מים, נפש, ש — אש, נשמה). ז' כפולות (בג"ד כפר"ת, שהן הז"ת לפני השבירה כשהתפשטו ביותר זו תחת זו והן כנגד ז' בלימות — נקודות — לאורך האדם בקו האמצעי, וכך סדרן מלמעלה למטה: שבתאי — שכל, צדק — רא' רוחנית — העין השלישית שמקומה בין העינים, מאדים — דיבור — בלוטת התריס שבגרון, חמה — לב, הבנה. נגה — לכלב — מרכז ההורמונים, כוכב — כליות — עצות מעשיות, לבנה — אשכים — מרכז הטבעיות.)

וי"ב פשוטות (שאר האותיות) נגד י"ב מזלות — י"ב גבולי אלכסון — התפשטות קוי אורך אלכסון ממרכז הראש למטה סביב האדם — מתחילת הימין (אות ה' שהיא כנגד ניסן וטלה) עד סוף השמאל (אות ק' שכנגד אדר ודגים).

וכיון שההנהגה המעשית היא אחר ההתפשטות לאלכסונים, לכן עיקר ההשפעה הנגלית היא מי"ב המזלות, משא"כ ההשפעה מז' הכוכבים נעלמת יותר, ולשון הברייתא — י"ב מזלות ברא הקב"ה ... זו' שמשים עליהם שיהיו רצים ובאים בי"ב מזלות האלה, משמע דהכוכבים רק משמשים את המזלות, ולא שהם עיקר בהנהגת העולם.

[ודע דגם צאלכסונים יש חילוק בין לפני התיקון לאחר התיקון, דלפני התיקון הי' הימין כנגד הזכר, והשמאל כנגד הנקב, וז"ש הגר"א עפ"י סי"צ דמדעי הקיץ כנגד הזכר, ומדעי החורף כנגד הנקב, דסדר המדעים מניסן

עד אדר — מהימין עד סוף השמאל. אבל אחר המיקון נעשה חילוף, לכן כ' הרש"ש דלמעשה יש לכיון בחדשי הקיץ כנגד הנוק', ובחורף כנגד הדכו'. והחילוף ניכר גם בהנהגת העולם הגשמי כמ"ש בלשם, דהדרוס שהוא כנגד יסוד המים דוקא שם חס ויבש, והלפון שכנגד יסוד האש, דוקא שם קר ולת, והוא כדי למוג היסודות, ועד"ז מוזין דגלגל המזלות נוטה באלכסון, ובקצהו הנפוני מערבי דוקא עומד הסרטן שהוא ראש תקופת תמוז, ובקצהו הדרומי מזרחי עומד גדי שהוא ראש תקופת טבת, והכל בשביל המזוג, ודוק. [ויבואר יותר בעומק לקמן אות ט"ו]

ואחר הקדמות אלו, אפשר להציע פשט חדש בגמ' שבת (שהבאנו באות ח')

דהנה מדברי ר' חנינא שאמר פוקו ואמרו לבר ליואי לא מזל יום גורם אלא מזל שעה גורם, משמע דלשניהם המזל גורם, וכשממשיך ר' חנינא ואומר יש מזל לישראל, משמע דבזה מסכים עמו ריב"ל, ור' יוחנן ורב חולקים ואומרים דאין מזל לישראל. והוקשה כנראה לרש"י איך חולקים ר' יוחנן ורב על כל הברייתות הנ"ל של חכמת המזלות, ולכן פירש"י דלכו"ע המזל משפיע, והמחלוקת היא אם אפשר לשנותו ע"י תפילה ומע"ט.

^[אוצר החכמה]

אלא דלפ"ז יקשה להיפך — מדוע לריב"ל ולר' חנינא לא תועיל תפילה לשנות המזל.

^[מנחת חינוך 1234567]

ומצינו בסנהדרין סז: דר' יוחנן אמר דכשפים מכחישין פמליא של מעלה (והוא ראי' לפירש"י, דאף דס"ל אין מזל לישראל, מ"מ בלי תפילה מכחישין הכשפים פמליא של מעלה, וה"ה שהמזל משפיע) ור' חנינא אמר — אין עוד מלבדו, היינו דלא חשש לכשפים, ונראה דה"ה דלא חשש למזל, דשרשם א' כגודע, ומסקנת הגמ' שאני ר' חנינא דנפיש זכותי, אבל עכ"פ מבואר דע"י זכויות מתגבר על הכישוף ועל המזל (דדוחק לומר שכישוף אפשר לבטל ומזל א"א לבטל, אמנם לרש"י ע"כ נצטרך לחלק ביניהם, ועי').

אבל לפי כל הנ"ל י"ל דלכו"ע מועילה תפילה ותשובה ומע"ט לשנות המזל, והמחלוקת היא מהו המזל המשפיע על ישראל, ויש בזה ג' דעות בגמ' ולא ב', דריב"ל ס"ל דמזל יום גורם, היינו לפי שרש היום במע"ב, והיא השפעה שלמעלה מהמזל הטבעי הרגיל, ולר' חנינא מזל שעה גורם, והיינו המזל הרגיל, כמו גבי או"ה, אלא שע"י אמונה חזקה ומע"ט אפשר להתגבר עליו וכמ"ש הרע"מ הנ"ל, דאפשר לעלות מהזנב עד הראש, ולר' יוחנן ורב אין מזל לישראל היינו כמו הזו"ח הנ"ל, דלא המזל הטבעי גורם, אלא הספירה של אותו יום, אבל השפעת המזל חלשה ונעלמת, ובקל אפשר להתגבר עליה ודרו"ה.

[וע"ע צע"מ סוף שער ה' — שער טנת"א — דג' אמות נגד ג"ר, וז' כפולות נגד ז"ת, וי"צ פשוטות הן הספרטות בתוך הס"ת עצמה, נמצא שז"ס חנכ"ל שהן בג"ד כפר"ת כנגד חג"ת נהי"מ לפי הסדר. (אמנם שם בפ"ו יש חלוקה אחרת לבג"ד כפר"ת, אבל שם לכ' אינו כנגד שז"ס חנכ"ל וד"ל. אמנם לקמן בפ"ה החכמוני חבואר גם החלוקה ההיא רק בסדר אחר). ויש להעיר, דלפ"ז נמצא דלוח ד' שכנגד הס"ת שממנה יוצאות י"צ פשוטות היא כנגד מאדים, ויוזן למשכ"ל מהגרא"י שליט"א דהוא כנגד הדיבור והגרון לכן דוקא בו פירוט י"צ הפשוטות ודוק.]

(ג) וכדי לבאר ענין השפעת הכוכבים נעתיק מקצת מפ"ר שבת דונולו הרופא (בן דורו של הר"ם ג') על הסי"צ הנקרא "חכמוני" ומיוסד על חכמת המזלות, והוא אוזל בשיטת ר' חנינא דמזל שעה גורם, וכמש"נ דהיינו המזל השולט בתחילת היום (שהם חל"ם כצנ"ש), ומ"מ חלוקת השצ"ס חנכ"ל חילק כמו הר"ם ג' שהיא לפי סדר הימים משבת עד יום ו'.

ו"ל (כפ"ד) ז' כפולות — בג"ד כפר"ת, המליך אות ב' .. וצר בו שבת בעולם, ושבת בשנה, ופה בנפש, וחיים ותמורתו מות.

המליך אות ג' ... צדק בעולם, א' בשבת בשנה, עין ימין בנפש, ושלוש ותמורתו מלחמה. המליך אות ד' ... מאדים בעולם, ב' בשבת בשנה, עין שמאל בנפש, וחכמה ותמורתו אילות.

המליך אות כ ... חמה בעולם, ג' בשבת בשנה, אף (נחיר) ימין בנפש, עושר ועוני.

המליך אות פ ... נגה בעולם, ד' בשבת בשנה, אף שמאל בנפש, זרע ושממון.

המליך אות ר ... כוכב בעולם, ה' בשבת בשנה, און ימין בנפש, ממשלה ועבדות (וגי' רס"ג חן וכיעור).

המליך אות ת ... לכנה בעולם, ו' בשבת בשנה, און שמאל בנפש, חן וכיעור. (וגי' רס"ג ממשלה ועבדות).

ומפרש והולך: אע"פ שנוצר שבת עם אות ב' ופה וחיים ומות, (מ"מ) אינו מושל שבת בחיים ולא בפה, אלא ביום שבת (דהוא מאיר בתחילת היום, והיינו כשהיום והלילה שוים וכמשנ"ל) ובליל ד' (דהוא מאיר אז בתחילת הלילה כשהיום והלילה שוים) ובעושר ובעוני, ובאף השמאלי. ולזה, הנולד בשבתי קשה לכעוס וקשה לרצות, על אשר יהי' כוחו של שבתי קר ויבש למאד, (יסוד העפר) ככח הארץ .. והמרירה (—מרה) השחורה השכונה בטחול בצד שמאל.

ואע"פ שנוצר צדק עם אות ג' ויום א' בשבת, ועין ימין ושלוש ורעה (—מלחמה), (מ"מ) אינו מושל צדק אלא ביום ה' בשבת ובליל ב' (כנ"ל) ובחיים ושלוש, ובאון הימנית, להודיע בשמיעה לגוף את שלומן ומוכתו, ועל זה יהי' כח של צדק ממוסך (—ממוג) חם ולח — ככח הדם הנובע מן המקורות של הכבד השוכן בצד הימני, וככח הרוח שבאוויר המתווך בינתיים בין החום ובין הקור) (דהיינו שצדק כנגד יסוד הרוח שהוא חם ולח, ומראה על דם בריא עם לחץ דם תקין — לא נמוך מידי ולא גבוה מידי).

ועל זה הנולד בו קשה לכעוס ונח לרצות.

ואע"פ שנוצר מאדים עם אות ד' ויום ב' כו' אינו מושל אלא ביום ג' ובליל שבת ובאף ימין, על אשר עולה החימה באף, ועל זה מושל במלחמה ובשממה, והנולד בו נח לכעוס ונח לרצות, כי מאדים חם ויבש כאש הנבערת מהרה ונכבית מהרה, וככח המרה האדומה השוכנת בכבד בצד הימני.

ואע"פ שנוצר חמה עם אות כ' ויום ג' כו' אינו מושל אלא ביום א' ובליל ה', ובעין ימין, ובעושר ובממשלה ובעבדות של כל מלאכה כו' והנולד בה נח לכעוס וקשה לרצות, כי כוחה חם ויבש ככח האש הגדולה והחזקה הנבערת מהרה ונכבית באיחור.

ואע"פ שנוצר נגה עם אות פ' ויום ד' כו' אינו מושל אלא ביום ו' ובליל ג' ובאון שמאל, להודיע בשמיעה לגוף שמחה וגילה על שהשחוק בטחול .. ומושל בזרע ובפ"ד וגילה ושמחה ותאוה, כי הנגה קר ולח כמים, ועל זה קשה לכעוס ונח לרצות, כי השמחה מארכת אף.

ואע"פ שנוצר כוכב עם אור ר' ויום ה' כו' אינו מושל אלא ביום ד' וליל א' (מוצ"ש) ובפה ובלשון, ובחכמה ואיולת ... כי החכמה תלוי' בפה .. והגולד בו קשה לכעוס וקשה לרצות, אבל לא כשבתי (היינו דשבתי יותר קשה לרצות) כי כוחו של כוכב קר ויבש כקרח וכפור הנמסים (משא"כ שבתי יבש כסלע לכן קשה יותר לרצות).

ואע"פ שנוצר לבנה עם אות ת' ויום ו' כו' אינה מושלת אלא ביום ב' וליל ו' ובעין שמאל, ובחן וכיעור, חן — על מילואה, וכיעור על חסרונה ומיעוטה וכוחה ממוסך — מעט חם ולח (—אור) ומעט קר ולח (—מים) כמימי השלג הנמסים.

[1234567] ^{אוצר החכמה}

(ולסיכום — שבתי — קר ויבש כסלע — קשה לכעוס וקשה לרצות, יסוד העפר, עשיר או עני. צדק — חם ולח כדם, יסוד האויר הממוזג, קשה לכעוס ונח לרצות, חיים ושלום. מאדים — חם ויבש כאש קמנה, נח לכעוס ונח לרצות מלחמה ושממה. חמה — חם ויבש כאש גדולה, נח לכעוס וקשה לרצות, ממשלה. נגה — קר ולח כמים — קשה לכעוס ונח לרצות — שמת, זרע. כוכב — קר ויבש כקרח שאפשר להמיסו — קשה לכעוס וקשה מעט לרצות. חכמה. לבנה — לח וממוזג בין קור לחום, חן. ונראה דגם היא קשה לכעוס ונוחה לרצות).

וממשיך החכמוני ומבאר: שבתי על אשר הוא קר ויבש מאד, נתמנה על המיתה (כי המת קר מאד) ועל העוני (כי העני גופו ולבו כמת) ונתמנה על יום השבת שאין בו מלאכה ופועל, ונתמנה על העצלות, כי הקור הרב עושה את האדם ואת העצבים עצלים ודואגים וחולים ... והוא למשה.

צדק על אשר הוא חם ולח וממוזג בכוחו, נתמנה על החיים והשלום, כי החיים ממוזגים מחום וקור ויובש ולחות ובזמן ממוזג הבריות והצמחים בשלום ובגילה כו' ובמנוחה ומרפא, ולזה נתמנה על הטובה, ועל יום ה' שנבראו בו בע"ח לראשונה, והוא לאהרן.

מאדים על אשר הוא חם ויבש, נתמנה על החימה והקצף כו' ומתוך החימה נעשה מריבה כו' וקנאה ושנאה ותחרות ושפי"ד ומלחמה כו' ולכן ממנה על השממה, ועל יום ג' שבו נקוו המים ונראתה הארץ והאבנים שמהם תצא האש והברזל, ונבראו בו אילנות ועשבים המבעירים האש והוא לרוד, וכל סוד משיח אצלו!

חמה על אשר היא אש וממוצע כוחה מקר וחם לח ויבש, ולפי כוחה יהיו ד' עתות השנה — קור וחום וקיץ וחורף ... יש לה ממשלה ומלכות וממונה על כל מלאכה, ועל יום א' שבו עושים מלאכה מרובה לאחר ששבתו, והיא למלכים. (א"ה נמצא דמה שחמה נח לכעוס וקשה לרצות יותר ממאדים, אינו כעס של בעל מלחמות ורגון כמאדים, אלא כעס של מלך שרגיל ששומעים בקולו, ודוק.)

נגה על אשר קרה ולחה כמים, ומתחממת מעט מחום החמה שעליה, נתמנה על התאוה ועל השמחה, ועל חן וחסד ואהבה כו' ועל יום ו' שבו נבראו אדם וחיה וניתן להם שמחה וגילה כו' ופז"ר והיא ללויים.

כוכב על אשר הוא קר וחם ויבש ולח מעט, כי מקבל קור מהלבנה, ויובש וחום מן הכוכבים שחתתיו, ולחות מנוגה, וחום מעט מחמה, הוא ממוזג, ונתמנה על חכמה ושכל

ובינה ודעת ולימוד ואומנות כל לשון ^{לדבר חכמה} ואינו קר ועצל כשכתי שמרוב קרירותו חושב מחשבות להרע, רק מתעצל לגמור המחשבה (שכתי, ולכן אינו מוסיף בפועל כמאדים) אלא קרירותו במידה — להאריך רוח ולישא וליתן בדעתו, וכיון שאינו חם ולח כצדק, אינו מחפש לחיות חיים טובים בשלום ושלוה ובשקט, אלא מיגע מוחו בכתב ומלאכת אומנות ומדע וחכמה.

וכוכב משתנה מכוחו להיות פעם זכר ופעם נקבה — בזמן שנכנס במזל זכר (היינו ג' המזלות של יסוד האש, וג' המזלות של יסוד הרוח) נעשה זכר, ובזמן שנכנס במזל נקבה (ג' המזלות של יסוד המים, וג' המזלות של יסוד העפר) נעשה נקבה. (ואז חכמתו יותר בבחי' נוק' כגון שיותר בבחי' בינה מאשר בבחי' חידוש החכמה ודוק.) ונתמנה על ד' בשבת על אשר נבראו בו המאורות והכוכבים שצריכין חכמה וחשבון, והוא לשלמה.

לבנה, ממולדה עד חצי החדש יש לה כח חן, ומחצי החדש והלאה יש לה כח כיעור .. ועל שיש לה חום מעט שקבלה מהמזלות והכוכבים, נתמנה על החן ועל הטובה ... ובשעת מולדה וכן בשעת התחלת חיסורה, משחיתה הבגדים והמטוה הנטבלים במים, והעצים הנכרתים בשעות ההם נבקעים ונרקבים, והפירות הנקצרים אז נשחתים מהרה, והצמר והשיער הנגזזים אז, נשחתים ונאכלים מעצמם מהרה.

וכל זמן שהולכת עם מזל או כוכב טוב, היא טובה לכל דבר, ולהיפך כשהולכת עם כוכב רע כו'.

ונתמנה על יום ב' שבו נברא הרקיע כו' ונבראה האש של כ"ו והאש של גיהנם כו' ולנקות הצדיקים לטובתם.

(ואח"כ מבאר שם טעם לסדר שליטתם בלילות השבוע ונלאיתי להעתיקו יעוש"ב.)

ומסיים שם, דהכוכב שהתחיל למשול בשעה ראשונה דיום (— מהנץ) נחשב אותו יום בממשלתו, ועמו מושל עוד אף כוכב השעה הבאה לפניו כב' חברים. וכן הכוכב שהתחיל למשול בשעה א' מהלילה (— מהשקיעה) כל הלילה ההוא נחשב בממשלתו כו'.

נמצא לדבריו יום א' (כיום הכינוני) ששולט חמה, מצטרף עמו מאדים. ויום ב' ששולט לבנה מצטרף עמו כוכב. ויום ג' ששולט מאדים, מצטרף עמו צדק. ויום ד' ששולט כוכב, מצטרף עמו נגה. ויום ה' ששולט צדק, מצטרף עמו כוכב. ויום ו' ששולט נגה, מצטרף עמו חמה. ושבת ששולט שכתי, מצטרף עמו לבנה. (ועד"ז בלילות בסדר כצנ"ש חל"ם.) והכלל הוא, דהשעה שלפני השקיעה משפיעה ג"כ על הלילה (וסמן לדבר — דעת ר' יודה דמפלג המנחה זמן ערבית) והשעה שלפני הנץ (והוא משהאיר המורה) משפיעה ג"כ על היום.

יד) ולשלימות הענין נביא כמה דברים מהסה"ק סודי רזיא (של בעל הרוקח) המיוסר על סי"צ וברייתות הנ"ל, ושם (אות ט' עמ' נ"ה) מסדר ז' מלאכים כנגד ז' הכוכבים (וכ"ה בשרשי השמות לרמ"ז, אות א' עמ' קג) מיכאל — כוכב, גבריאל — לבנה, קפציאל — שכתי (ושם בעמ' קז דקפציאל נקרא כן ע"ש שדורך קשתות בקצף), צדקיא — צדק, ס"מ — מאדים, רפאל — חמה, ענאל — נגה. ועד"ז ידע לפי השעה שנולד (או השעה שעומד בה) איזה מלאך ממונה אז. (ושם

בעמ' צ"ה כ' דמיכאל הוא כה"ג של מעלה והוא שרף ויועץ הנכבד והוא מלאך הנכבד, מלאך רחמים וממונה על רוח מערב, והוא לימין הכבוד, וגבריאל הוא סופר של מעלה .. והוא דיין והוא על רוח מזרח, נמצא מיכאל כנגד רוח, וגבריאל — אש.)

עוד שם (עמ' נז): חמה — אש, כוכב — חורב (יובש), צדק — רוח, נגה — מטר, לבנה ^{מזרח} צונן, שבתי — (צונן) יותר ממנה, מאדים — רותח.

חמה וצדק שולטים במזלות אש (מלה אר" קשת) חמה — ביום, צדק — בלילה (מזרח).

נגה ולבנה שולטים במזלות מים (סרמן, עקרב, דגים) נגה — ביום, לבנה — בלילה (צפון).

שבתי וכוכב שולטים במזלות רוח (תאומים, מאזניים, דלי) שבתי — ביום, כוכב — בלילה ^{אח"כ 1234567} (מערב).

נגה ומאדים שולטים במזלות עפר (שור, בתולה, גדי) נגה — ביום, מאדים — בלילה (דרום).

עוד מבואר שם (עמ' ס"א) דמזלות יסוד האש נקראים זכרים כיון שהם במזרח ששם תחילת היום והמזלות, וכל דבר שהוא העלי' תחילה נקרא זכר. ומזלות יסוד הרוח נקראים ג"כ זכרים כיון שהם במערב ושכינה במערב ואין כבוד שיהיו שם אלא זכרים.

ומזלות יסוד העפר נקראים נקבות כיון שהם בדרום שנקרא מקום הירידה וכל דבר שהוא בירידה היא נקבה שהוא למטה כנקבה.

ומזלות יסוד המים נקראים נקבות כיון שהם בצפון שנמנו בתוהו ובתחתית לכן הם כנקבות.

גם האש עולה תמיד למעלה כזכר, והרוח באמצע בין למעלה ללמטה והשלישי המכריע נקרא ג"כ זכר.

ועפר ומים תמיד נמשכים למטה כנקבה.

וביאר שם (עמ' ע"ד) מ"ש אין מול קבוע לישראל, דהכל לפי מה שהאדם באותה שעה כמ"ש גבי ישמעאל — באשר הוא שם (היינו דאם מתחזק בתשובה ומע"ט לא יתנו לרוע המול לשלוט עליו.) (ונראה עוד דכוונתו לפרש הגמ', דדעת ר' יוחנן דמול ישראל לא נחלט בשעת הלידה כמו גבי או"ה, אלא יכולים להמיתו לפי השעה, כגון מי שנולד במול מאדים, אמנם בכל פעם שתהי' השעה של מאדים יתעוררו בו עניני מאדים, אבל בשעה של צדק למשל, יכל להנהיג עצמו בעניני מול צדק, דיש לישראל הגמישות לנהוג בכל שעה לפי מולה, ועי').

ויש להעיר עוד ממ"ש בפתחי-שערים (קיצור אבי"ע דף קסח.) דז' רקיעים מקומם בז"ת דז"א, וביסוד דז"א שם מקום המזלות והכוכבים כו' ומחטא אדה"ר נמשכה ערלה על אותו יסוד, ואין הכוכבים והמזלות משפיעים בגלוי לארץ עד לע"ל שיעביר הערלה. (עש"כ) (אמנם כל זה לענין ההשפעה הטובה, אבל ההשפעה הלא-טובה של מאדים ושבתי וכיו"ב, לא מפריעה לה הערלה. וכן תכונת ד' היסודות ארמ"ע שנקבעת לפי י"ב המזלות היא תכונה עצמית ולא השפעה שאפשר לכסות.)